

4.7 Sosiale tjenester (VO nr. 51)

4.7.1 Innledning

Virksomhetsområdet omfatter økonomisk råd og veiledning, økonomisk sosialhjelp, midlertidig bolig og kvalifiseringsordningen. Enheten inngår som en del av Nav Ringsaker.

Hovedmål:

Fremme økonomisk trygghet, bedre levekårene for vanskeligstilte, bidra til økt likeverd og likestilling og forebygge sosiale problemer. Sikre flyktningene i kommunen reell likestilling, deltakelse og integrering i et flerkulturelt samfunn.

4.7.2 Oversiktstabeller

Tabell 4.7.2.1 Personalressurser (årsverk)

	31.12.2016	Budsjett 2017	Forslag 2018	Forslag 2019	Forslag 2021	Forslag 2022
Årsverk samlet	33,35	33,35	33,35	33,35	33,35	33,35

Tabell 4.7.2.2 Drifts- og investeringsbudsjett (kr 1.000)

	Regnskap 2016	Budsjett 2017	Forslag 2018	Forslag 2019	Forslag 2020	Forslag 2021
Driftsutgifter	103 879	92 272	94 380	87 234	86 866	86 866
Driftsinntekter	18 268	3 308	3 752	3 752	3 752	3 752
Netto driftsutgifter	85 611	88 964	90 628	83 482	83 114	83 114
Investeringsutgifter	0	0	0	0	0	0
Investeringsinntekt	0	0	0	0	0	0
Netto investeringsutgifter	0	0	0	0	0	0

4.7.3 Behovsvurderinger

Lov om sosiale tjenester er ment å være sikkerhetsnettet i velferdsstaten. Sosialtjenesten skal gi råd og veiledning, herunder økonomisk rådgivning. Videre er oppgaver som økonomisk stønad, midlertidig bolig, individuell plan og kvalifiseringsprogram underlagt enheten. Sosialtjenestens oppgaver, herunder antall brukere og type problematikk, må i stor grad sees i sammenheng med den generelle konjunktursituasjonen i samfunnet, slik som arbeids- og boligmarkedet, hvordan brukere fanges opp av annen lovgivning og hvordan andre samfunnsinstitusjoner utøver sine oppgaver og tjenester. Enhetens utfordringer er å dekke brukerens udekkede behov, etterleve lov om sosiale tjenester, og samtidig avlevere et regnskap innenfor vedtatt budsjettamme.

Etter etableringen av Nav Ringsaker har enheten i perioden 2009-2016 hatt negative budsjettavvik hvert år. Ut fra opprinnelig budsjett i 2017 tilsier prognosen et merforbruk på om lag 1,4 mill. kroner.

For budsjett 2018 legges følgende forutsetninger til grunn:

- Fortsatt lav arbeidsledighet.
- Tilsvarende antall brukere som i 2017.
- Strømutgifter på samme nivå som i 2017.
- Økende boutgifter.
- Fortsatt lavt rentenivå.
- Ingen endring i antall introduksjonsprogramdeltakere i forhold til 2017.
- Flere deltakere i kvalifiseringsprogrammet enn i 2017.
- 100 deltakere på arbeidssentralen.
- Redusert vikarbruk med kr 445.000 grunnet krav om effektivisering/innsparing på 0,5 %.

Under vises utvalgte nøkkeltall for sosiale tjenester:

Tabell 4.7.3.1 Brutto driftsutgifter pr. sosialhjelpsmottaker 2013-2016

År	Ringsaker	Lillehammer	Hamar	Stange	Gjøvik
2013	68 735	94 092	76 278	110 568	71 075
2014	70 404	99 895	92 615	112 668	73 353
2015	75 866	100 338	95 746	116 136	74 866
2016	78 273	110 027	109 569	136 093	75 072

Kilde: SSB/KOSTRA

Tabell 4.7.3.2 Gjennomsnittlig stønadslengde måneder 2013-2016

År	Ringsaker	Lillehammer	Hamar	Stange	Gjøvik
2013	4,5	5,3	6,5	5,8	5,3
2014	4,7	5,4	6,6	6,3	5,5
2015	5,0	5,5	6,3	6,4	5,6
2016	5,0	5,3	6,1	6,6	5,6

Kilde: SSB/KOSTRA

Tabell 4.7.3.3 Gjennomsnittlig utbetaling pr. bruker pr. måned 2013-2016

År	Ringsaker	Lillehammer	Hamar	Stange	Gjøvik
2013	9 543	7 044	7 710	6 553	7 929
2014	9 995	7 723	7 921	6 841	8 165
2015	10 141	7 321	8 077	6 937	8 681
2016	9 980	7 221	8 692	7 509	8 847

Kilde: SSB/KOSTRA

Tabell 4.7.3.4 Antall brukere pr. måned i gjennomsnitt i Ringsaker 2013-2016, samt januar - august 2017

År	Totalt	25 +	18 – 24
2013	402	318	84
2014	412	337	75
2015	415	339	76
2016	420	333	87
2017 (1-8)	418	326	92

Kilde: Velferd

Selv om Ringsaker har høyere gjennomsnittlig utbetaling pr. bruker pr. måned sammenlignet med Hamar, Stange, Gjøvik og Lillehammer, er brutto driftsutgifter pr. sosialhjelpsmottaker lave i Ringsaker. Antall brukere som mottar sosialhjelp pr. måned ligger på samme nivå som i 2016. Antall ungdom som mottar økonomisk sosialhjelp viser et gjennomsnitt på 92 brukere hittil i 2017, som er det høyeste tallet de siste 5 årene. Tendensen siste måned er nedadgående.

Ringsaker har i 2017 hatt en samlet økning i utbetaling av økonomisk sosialhjelp sammenlignet med 2016. Stønadslengden og antall brukere er stabilt. Hver enkelt bruker får utbetalt noe mer i sosialhjelp i gjennomsnitt pr. måned i 2017 sammenlignet med 2016.

Utgifter til livsopphold er økt med 3,5 %, som utgjør kr 408.000 de første 8 månedene i 2017 sammenlignet med samme periode i 2016. Tilleggsytelser har hatt en nedgang på 5 %, som utgjør kr 550.000 i mindreforbruk i forhold til fjoråret. Boutgifter har økt med 3,2 % som utgjør kr 535.000.

Supplerende sosialhjelp til deltakere på introduksjonsprogram har økt med 417 % som utgjør kr 910.000. Dette har tidligere ligget på et lavt nivå, og totalt utbetalt beløp de første 8 måneder i 2016 var kr 286.000. Den store veksten i supplerende sosialhjelp begynte i oktober 2016. Økt bosetting og antall deltakere i introduksjonsprogram er årsaken til dette. Supplering til deltakere på kvalifiseringsprogrammet ligger på samme lave nivå som i 2016.

Kartlegging av årsaker til vekst i sosialhjelpsutbetalingene - prosjekt

Veksten i sosialhjelpsutbetalingene de siste årene har fulgt en generell trend for hele landet og regionen som helhet. I 2015 ble det i samarbeid med Fylkesmannen i Hedmark og kommunene i regionen iverksatt et prosjekt for å identifisere årsaker til de senere års økning i sosialhjelpsutgifter. Det ble innvilget skjønnsmidler fra Fylkesmannen til formålet. Fase 1 i prosjektet etablerte et bredt kunnskapsgrunnlag om sosialhjelp i regionen. Fase 2 besto av statistisk analyse, kartlegging av organisering og en kvalitativ studie av saksbehandlingspraksis og lovanvendelse. Fase 3 starter opp høsten 2017 og handler om oppfølging av anbefalte tiltak med bakgrunn i funn fra fase 1 og 2. Til fase 3 er det ytt tilskudd (skjønnsmidler) på tilsammen kr 800.000.

Helhetlig oppfølging av lavinntektsfamilier – (HOLF prosjektet)

Prosjektet skal evaluere effektene av en ny modell Nav har utviklet for å forbedre oppfølgingen av lavinntektsfamilier. Hensikten med modellen er å motvirke fattigdom gjennom koordinerte tjenester som understøtter familiens økonomi, forbedrer familiens arbeids- og boligsituasjon og øker barnas sosiale deltakelse. Nav Ringsaker er eksperimentkontor og har fått innvilget prosjektmidler til dette. Bevilgningen utgjør kr 915.000 pr. år, og det er opprettet 2 årsverk med prosjektstillinger. 1,5 årsverk er dekket av statlige prosjektmidler og 0,5 årsverk er dekket av egne driftsmidler. Prosjektet går ut 2018. Høgskolen i Oslo og Akershus evaluerer effektene av prosjektet. I løpet av 2018 vil det bli foretatt en evaluering om videreføring.

Fritidsprosjekt

Nav Ringsaker har fått prosjektmidler på tilsammen kr 700.000 fra Kulturdepartementet for pilotprosjektet «Innovativ og systematisk innsats for at barn i inntektsfattige familier skal få delta i fritidsaktiviteter», heretter kalt fritidsprosjektet. Det er opprettet 0,5 årsverk. I tillegg er det aktivitetsmidler for utprøving av «Fritidspass» for inntil 50 barn. Prosjektperioden utløper 31.3.2018. Det er etablert en referansegruppe bestående av Brumunddal fotball, Fagerlund skole, Røde Kors, Kultur og Nav. Det vil bli tatt en vurdering innen prosjektperiodens utløp om prosjektet skal videreføres.

Aktivitetsplikt ved tildeling av økonomisk stønad

Stortinget har innført aktivitetsplikt for mottakere av økonomisk stønad under 30 år fra 1.1.2017. Ringsaker kommune vedtok å innføre aktivitetsplikten allerede i 2015, hvor rådmannen i k.sak 41/2015 fikk fullmakt til å etablere tiltaket «Aktivitetsplikt for sosialhjelp». Målet med tiltaket er å få flere i arbeid og færre på stønad, og videre å bidra til å redusere utbetalingene av økonomisk sosialhjelp.

Ringsaker kommune startet opp tiltaket i desember 2015. Brukerne utfører tjenester for de kommunale enhetene i Ringsaker. Størst oppdragsmengde er det i enhetene i Pleie og omsorg, Barnevern, Bygg og eiendom, Barnehage og Servicesenteret. I tillegg vedlikeholdes tre sansehager som et fast oppdrag.

Tabell 4.7.3.5 Antall brukere formidlet til arbeidssentralen og resultatene etter avsluttet deltakelse

	2016 *	2017 (1-10)	Sum
Antall brukere formidlet	125	68	193
Antall deltakere avsluttet	101	73	174
Antall i arbeid	36	32	68
Antall på tiltak	14	14	28
Antall til skole	4	0	4
Antall flyttet	8	2	10
Antall stans i økonomisk sosialhjelp	23	11	34
Tilbake til økonomisk sosialhjelp	16	14	30
Antall selvhjulpne	85	59	144
Selvhjulpne i prosent	84,2 %	80,8 %	82,8 %

* Medregnes 9 personer som ble henvist ved oppstart i desember 2015.

For 2018 er målet at minimum 100 personer skal ha gjennomført tiltaket. Dersom antall selvhjulpne ligger på samme nivå som i 2017 (81 %) vil dette kunne redusere sosialhjelpsutbetalingen med 9,8 mill. kroner på årsbasis. Gjennom prosjektet utføres ulike arbeidsoppgaver for kommunale tjenester, såkalte «kan» oppgaver.

Ungdom

Nav Ringsaker har et eget ungdomsteam som består av 6 kommunalt ansatte. Teamet har ansvar for ungdom i alderen 16-29 år. Ungdomsteamet jobber ut fra målet om at all ungdom i Ringsaker skal ha et dagtilbud og sikres nødvendig oppfølging på skole, i arbeid, tiltaksplass eller hjelp med helseutfordringer. Teamet samarbeider tett med Oppfølgingstjenesten (OT) i den videregående skole.

I februar 2017 foretok tjenesten en grundig gjennomgang av brukergruppa 18-24 år. Av de 112 brukerne som mottok økonomisk sosialhjelp, hadde 67 brukere dette som hovedinntekt, hvorav 31 brukere var rettighetslever i videregående skole. Gjennomgangen viste også at problemene som den enkelte bruker sliter med er mange og sammensatte. Særlig framtreddende er problemer knyttet til psykisk helse, som berører 70 % av brukerne, mot 50,6 % et år tidligere. Rus, somatiske plager og familieproblemer er andre.

Introduksjonsordningen

Alle bosatte flyktninger har rett og plikt til å delta på introduksjonsprogram. Introduksjonsprogrammet skal være helårig og på fulltid i to år, unntaksvis opp til tre år. Dette er det viktigste virkemiddelet for å gjøre nye bosatte flyktninger selvhjulpne på sikt. I henhold til k.sak 44/2016 skal kommunen i snitt ta i mot 90 flyktninger pr. år, inkludert familiegjenforeninger i perioden 2016-2019. Tallet på flyktninger det er behov for å bosette har imidlertid blitt redusert fra 90 til 78 for 2017. IMDi varslet i brev av 6.11.2017 at de anmoder Ringsaker kommune om å bosette 38 flyktninger i 2018. I tillegg kommer eventuelle familiegjenforeninger. Som følge av økt grunnbeløp pr. deltaker i introduksjonsordningen, styrkes budsjettet med kr 613.000.

Tabell 4.7.3.6 Gjennomsnittlig antall deltakere i Introduksjonsordningen pr. måned fra 2013 til 2017

År	2013	2014	2015	2016	2017 (1-8)
Antall	23	31	37	52	85

Kilde: Velferd

Kvalifiseringsprogrammet

Kvalifiseringsprogrammet (KVP) gjelder for personer i yrkesaktiv alder med vesentlig nedsatt arbeids- og inntektsevne, og ingen eller svært begrensede ytelser til livsopphold etter folketrygdloven eller arbeidsmarkedsloven. Ordningen er kommunal og skal bidra til å styrke den enkeltes muligheter på arbeidsmarkedet som et alternativ til sosialhjelp. Som følge av økt grunnbeløp pr. deltaker i KVP, styrkes budsjettet med kr 397.000.

Tabell 4.7.3.7 Gjennomsnittlig antall deltakere i KVP pr. måned fra 2013 til 2017

År	2013	2014	2015	2016	2017 (1-8)
Antall	39	30	39	41	35

Kilde: Velferd

4.7.4 Resultatmål – styringskort

Fokusområder og indikatorer	Målemetode/kilde	Mål
Brukere		
Tjenester tilpasset brukernes behov		
Tilfredshet med tjenestene	Brukerundersøkelse	5,0
Kvaliteten på tjenestene	Brukerundersøkelse	5,0
Dialog med brukerne		
Tilfredshet med samarbeid og medvirkning	Brukerundersøkelse	5,0
Tilfredshet med informasjon	Brukerundersøkelse	5,0
Medarbeidere		
Engasjement og kompetanse		
Brukernes tilfredshet med ansattes engasjement og kompetanse	Brukerundersøkelse	5,0
Ansattes tilfredshet med engasjement og kompetanse	Medarbeiderundersøkelse	5,0
Læring og fornyelse		
Ansattes tilfredshet med læring og fornyelse	Medarbeiderundersøkelse	5,0
Medarbeiderskap	Medarbeiderundersøkelse	5,0
Organisasjon		
Arbeidsmiljø		
Ansattes tilfredshet med arbeidsmiljø	Medarbeiderundersøkelse	5,0
Ansattes stolthet over egen arbeidsplass	Medarbeiderundersøkelse	5,0
Sykefravær	Visma HRM (Ansatt)	6,0 %
Ledelse		
Ansattes tilfredshet med ledelsen	Medarbeiderundersøkelse	5,0
Ledelse (et samlet resultat av andre ind.)		5,0
Økonomi		
Økonomistyring		
Avvik i % hittil i år, regnskap ift. Budsjett	Regnskap/budsjett	0 % +
Avvik i %, årsprognose ift. Budsjett	Regnskap/budsjett	0 % +

4.7.5 Standardendringer og nye driftstiltak

Reduksjon vikarbruk

Det er forutsatt en effektivisering/innsparing på 0,5 % av enhetenes netto driftsrammer. Enhetens budsjettkutt på kr 445.000 vil bli gjennomført med redusert vikarbruk.

Reduksjon introduksjonslønn

Med bakgrunn i redusert bosettingstall av flyktninger, reduseres budsjettrammen for introduksjonslønn med 7,146 mill. kroner i 2019 og 7,514 mill. kroner i 2020 og 2021.